

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

„O systému velení v divisi“

Podplukovník Josef Bláha

Ve Vojenské mysli již byla uveřejněna řada článků řešících otázky velení. Domnívám se, že je správné pokračovat v této diskusi s cílem zevšeobecnit názory a praktické poznatky nejširšího kolektivu našeho velitelského sboru a na jejich základě najít nejvýhodnější způsob i prostředky velení.

Názory většiny příslušníků štábů divisi se shodují v tom, že na stupni divise je třeba velet jen z jednoho velitelského stanoviště a ne jako dosud ze dvou. Je vcelku správně poukazováno na zásadní nesoulad, který je v tom, že na stupni pluku a armády je velení uskutečňováno z jednoho místa a v divisi ze dvou: z velitelsko-pozorovacího stanoviště a z velitelského stanoviště. Tím vznikají všeobecně známé obtíže ve vyžadování hlášení po dvou liniích a ve vzájemné informovanosti VPS a VS nehlédě na velké nároky na počty pojítek. Proto již v minulosti například na zimním velitelsko-štábním cvičení v roce 1957 náčelník štábu jedné střelecké divise opustil VS a připojil se ke skupině velitele divise na VPS. Tím v podstatě bylo velení uskutečňováno z jednoho místa. Letos v únoru bylo prakticky přezkušováno velení z jednoho místa štábním mechanisovaným divise na velitelsko-štábním cvičení v terénu. Ve štábu divise byly předem vytvořeny organizační předpoklady pro toto přezkoušení, zvýšeny počty štábu, pomocných jednotek i dopravních prostředků.

Tématem cvičení byl pochod a střetný boj.

Velitel divise se přemísťoval při pochodu ve společném proudu s náčelníkem štábu a po získání prvních zpráv o střetnutí průzkumných a předsunutých odřadů vyjel s malou skupinkou ze svého štábu dopředu do prostoru VPS pluku prvního sledu. Odtud po upřesnění situace vydával rozkazy náčelníkovi štábu, který se dále přesunoval se svým VS, a ten po jejich upřesnění a doplnění je vydával plukům. Velitel divise tedy přímo osobně řídil boj čelního pluku, k němuž vyjel, a ostatním plukům velel přes náčelníka štábu.

Později se náčelník štábu s hlavními funkcionáři štábu divise připojil k veliteli

divise a velení bylo uskutečňováno jen z jednoho místa. Přitom se však jednak ukázalo, že proud velitelského stanoviště je příliš těžkopádný s velkým počtem vozidel a že jej není možno přisunovat blízko k frontě; jednak by to bylo na úkor přesunu vojsk a dále pak by to umožňovalo nepříteli lehce odhalit prostor rozmístění velitele divise. Proto většina vozidel, část příslušníků štábu a pomocné jednotky byly ponechány v hloubce a až dodatečně přesunuty poblíž velcí skupině velitele.

I když si z jediného cvičení nelze udělat konečný a jednoznačný závěr, přesto se domnívám, že je třeba hledat výhodnější způsob velení a využití štábu.

Podle mého názoru velení plukům vydáváním rozkazů prostřednictvím náčelníka štábu prodlužuje lhůty doručení rozkazů vykonavatelům. Nepočítáme-li s dobou potřebnou k předání náčelníkovi štábu (která při používání pomůcek k utajení velení nebude právě krátká), dojde k největší časové ztrátě upřesňováním rozkazů a jejich nutným doplňováním odbornými náčelníky druž vojsk divise.

Právě tu se ocitá náčelník štábu v tíživé situaci, neboť celé VS je na přesunu a on musí informovat celý štáb o situaci, úkolu a vyžádat podklady pro doplnění rozkazů pro pluky. To za současného materiálního vybavení našich štábů vyžaduje zastavit proud a svolat příslušné funkcionáře. Při tom bude nutno zpravidla s proudem opustit komunikaci, aby nebyl brzděn přesun vojsk. Tím se ovšem doba na splnění daného úkolu ještě prodlužuje. Je možno připustit, že při vybavení štábu divise rádiovým dispečinkem zabezpečujícím nepřetržité spojení hlavních složek štábu i během přesunu bude možno provést daný úkol v kratší lhůtě a bez zastávky. Přesto se však domnívám, že uvedený způsob je zdlouhavý a nezabezpečuje nejvýhodnější podmínky pro velení v soudobých podmínkách. K tomu je třeba přičíst obtíže spojené s informováním záložního a tylového velitelského stanoviště, jejichž včasnou informaci v daném případě nelze prakticky zabezpečit.

Proto se domnívám, že je nutno zásadně

uskutečňovat velení jen z jednoho místa — VS, a to za všech situací. I když velitel divise opustí toto místo a to může provést například za účelem kontroly pochopení nebo provádění rozkazů zpravidla v méně složitých situacích, musí se velet z VS nadále. Za tím účelem je třeba, aby velitel divise s sebou bral všechny potřebné odpovědné odborné funkcionáře a nejnutnější počet příslušníků štábu a společně s nimi velí jen z jednoho místa a při jeho výjezdu k vojskům aby velení zabezpečoval náčelník štábu. VS divise obsazovat jen nejnutnějším počtem, zpravidla velitelem divise, náčelníkem štábu, dvěma až třemi důstojníky operačního oddělení, jedním až dvěma důstojníky průzkumu, asi třemi důstojníky dělostřelectva a podle potřeby i dalšími odbornými funkcionáři, představitelem letectva a styčnými důstojníky.

Pro přesuny i práci VS mít tři až čtyři terénní vozidla, tato postupně nahradit pásovými vozidly a minimální počty pojítek a nejnutnější strážní zajištění. Do zahájení bojové činnosti při plánování boje, v prostorech soustředění apod. zvýšit počty pracovníků na VS i s potřebnými pomocnými jednotkami. Po zahájení pohybových fází boje ponechat na VS jen uvedené minimální počty a zbytek štábu a pomocných jednotek začlenit do skupiny obsazující záložní velitelské stanoviště. Jde zejména o kuchyň, cisterny na vodu a PHM, odpočinkové a pracovní úkryty a vozidla, kterých nelze v pohybových fázích boje plně využít a která jsou však nutná k zabezpečení práce štábu a odpočinku v přípravném období a mimo boje. Slučováním přebytné techniky se ZVS lze podstatně zvýšit rychlost přesunu VS, zmenšit možnost prozrazení a hlavně vytvořit malou práce schopnou skupinu, kde by všech příslušníků bylo plně využito.

Záložní velitelské stanoviště obsazovat trvale práce schopným kolektivem pod velením zástupce velitele divise. ZVS by odposlouchávalo veškeré vydané rozkazy v síti velení a tím by byla zabezpečena i jeho nepřetržitá informovanost. V tomto směru by se dosáhlo podstatnějšiho zlepšení než při dosavadním způsobu velení po dvou sítích. Jaké hlavní úkoly bude tedy ZVS plnit? Především bude vytvářet záložní orgán velení pro případ vyřazení VS zbraněmi hromadného ničení. Dále bude využíváno ke kontrole plnění vydávaných rozkazů podřízenými útvary, po případě pro velení zálohám nebo i některým druhům vojsk, jejichž představitelé nebudou na VS společně s velitelem divise. Bude například možné, abychom nezvyšovali počty na VS, mít divisní hlásku na ZVS, popřípadě i se zástupcem

velitele pro PVO. Kromě toho důstojníků ze ZVS bude využíváno k střídání příslušníků pracujících na VS, kteří po vystřídání odjedou na ZVS, kde budou mít nejvýhodnější podmínky pro odpočinek. Až dosud otázka odpočinku příslušníků štábů nebyla plně vyřešena, ačkoli nepřetržitost bojové činnosti klade vysoké požadavky na práci štábů. Lze předpokládat, že navrhovaný způsob střídání pracovníků na VS a poskytování odpočinku na ZVS zkvalitní jejich práci. Řešit odpočinek přímo na VS, které se bude velmi často přemísťovat a bude v blízkosti přední linie fronty, nezdá se účelné. Konečně ZVS bude možno použít například v obraně na široké frontě, při útoku v horách na několika směrech apod. pro velení na samostatném směru.

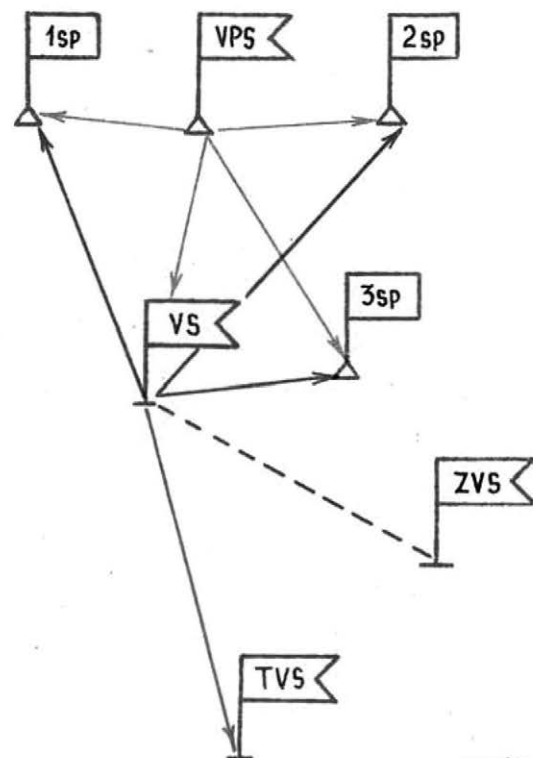
Závěrem možno říci, že navrhovaný způsob podstatně zvyšuje úlohu a význam dosavadního VPS, které se nyní stává jako VS hlavním a možno říci jediným velitelským stanovištěm obsazeným minimálním počtem důstojníků i techniky. Zatím co ZVS plní některé pomocné úkoly, které nejsou časově naléhavé, zabezpečuje nepřetržitost velení a střídání pracovníků na VS.

Navrhovaný způsob má kromě mnoha výhod i některé nedostatky, s nimiž je třeba počítat. Tak především na nově navrhovaném VS bude třeba soustředit většinu pojítek, zejména rádiových, poměrně v blízkosti nepřítele, čímž se do jisté míry zvyšuje jejich zranitelnost a ztěžují se podmínky pro nepřetržité spojení s TVS a VS armády. Rovněž jeho častější přemísťování bude klást vyšší nároky na pružnou organizaci spojení. Abychom zabránili nadměrnému hromadění pojítek v prostoru VS, bude třeba nově přezkoušet nároky jednotlivých druhů vojsk a složek na samostatné rádiové síť a omezit je na nejmenší míru. Rovněž bude účelné uvažovat o plném využití několikakanálových rádiových stanic vyčleněním kanálů jednotlivým složkám. Přitom je třeba mít na zřeteli, že je lépe mít raději menší počet kvalitních pojítek než mnoho pojítek již neodpovídajících soudobým podmínkám. Kromě toho je nutno strážlivě hodnotit naše ekonomické možnosti a neklást pro naše národní hospodářství neúnosné požadavky. Je přirozené, že menší počet pojítek bude klást na příslušníky štábu vyšší nároky, zejména co se týče osobní obsluhy rádiových stanic a maximální stručnosti vydávaných rozkazů a předkládaných hlášení.

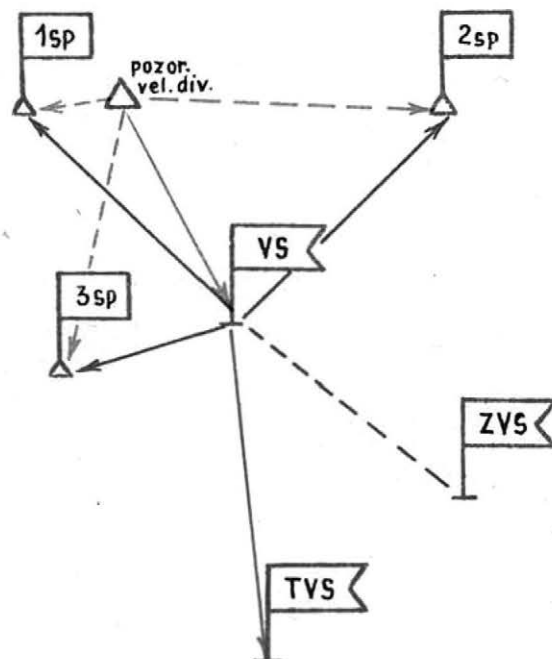
Vzhledem k tomu, že všichni příslušníci štábu divise pracující na VS budou rozmístěni zcela blízko vedle sebe, bude ono využívání rádiové sítě společně větším po-

SYSTÉMY VELENÍ V DIVISI

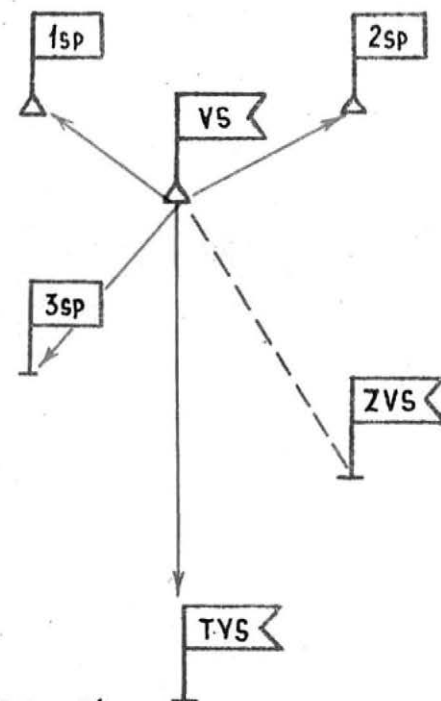
DOSAVIDNÍ ZPŮSOB

VARIANTA č.1

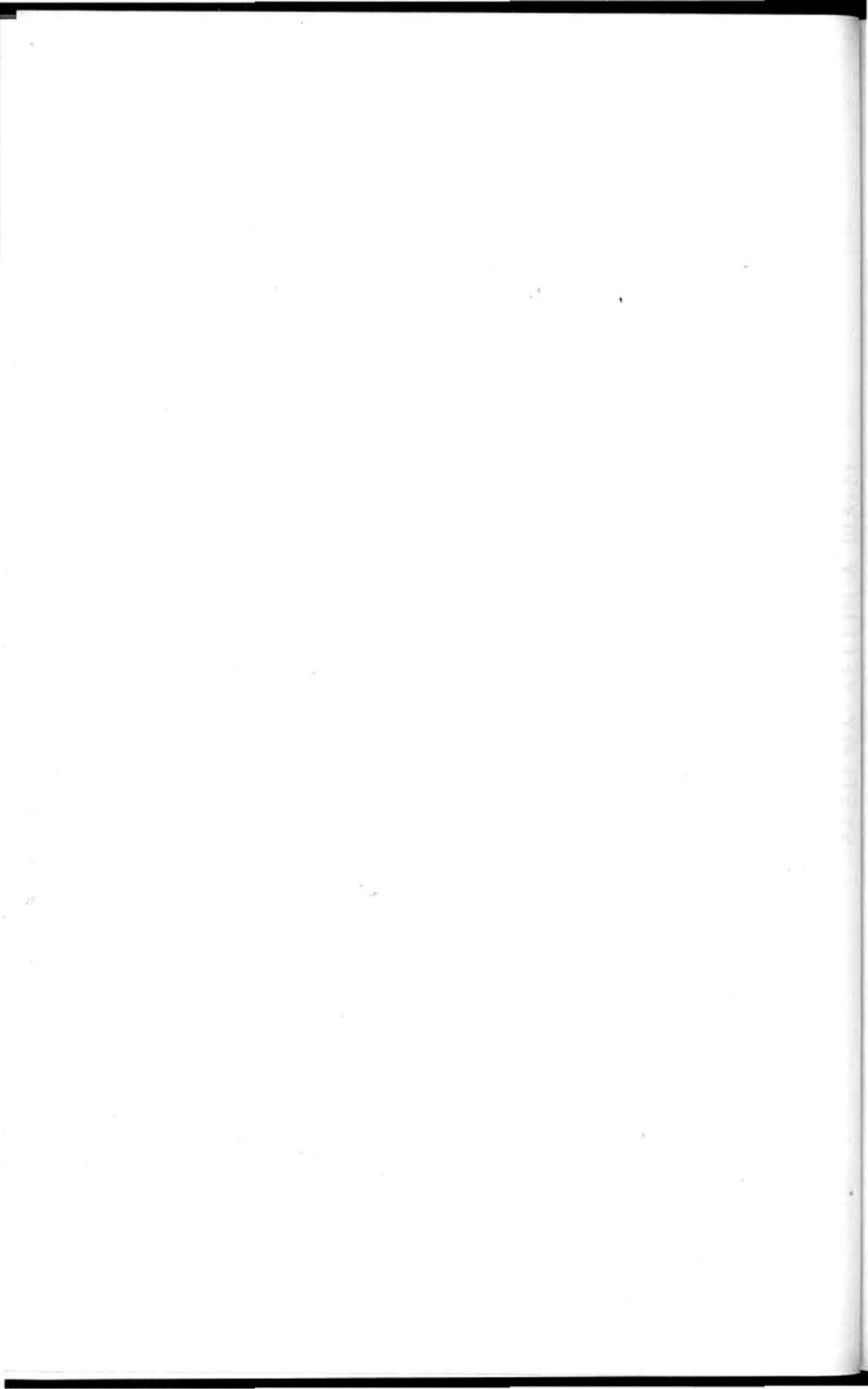

VARIANTA č.2

LEGENDA:

- > ROZKAZY VYDÁVANÉ VELITELEM DIVISE
- - - - -> ROZKAZY VYDÁVANÉ VELITELEM DIVISE JEN VE VÝJIMEČNÝCH PŘÍPÁDECH
- > ROZKAZY VYDÁVANÉ NŠ DIVISE
- - - - -> ODPOSLECH ROZKAZŮ VYDÁVANÝCH NŠ
- > ROZKAZY PRO TVS

čtem složek podstatně ulehčeno. Přitom lze očekávat, že v budoucnu bude možno například používat pro spojení s armádou jen jediné několikakanálové stanice. Pracovat tedy jen jednou stanicí pro všechny složky a přitom co možná slučovat hlášení všech složek, aby bylo maximálně využito kapacity stanice pro předávání zpráv.

Případnou další stanicí mít v pohotovosti a zahájit s ní provoz až při plném zarušení korespondující stanice.

Lze předpokládat, že v budoucnu bude možno tento návrh plně realizovat. Vždyť například dosud tvrdě vyžadovaná zvláštní dělostřelecká síť bude čím dál méně zatížena, neboť k centralizovanému řízení palby na stupni armády bude docházet velmi zřídka, vzhledem k stále širšímu používání zbraní hromadného ničení. Tím se podstatně zmenší zatížení dosavadní dělostřelecké sítě a umožní využívání jediné sítě. Ovšem nadále bude nutno počítat s divisní dělostřeleckou sítí dělostřeleckých skupin. Obdobně a snad ještě ve větší míře bude možno využívat vševojskové sítě i pro velení protiletadlovým prostředkům na stupni armády—divise.

Je pravděpodobné, že někteří příslušníci, zejména dělostřelectva, nebudou s uvedeným názorem souhlasit a snad v něm budou vidět i pokus snižovat význam dělostřelectva. Proto chci již předem zdůraznit, že tomu tak není. Svými úvahami jsem se pokusil najít cestu k zjednodušení a zkvalitnění dosavadních metod práce a ke komplexnímu využívání pojitek. Je přirozené, že při realizaci těchto návrhů bude třeba plně využívat nové techniky, například rádiového dálkopisu s případným šifrovacím zařízením umožňujícím utajené a přitom velmi rychle předávání zpráv.

Ještě stručně o rozmístování navrhovaných velitelských stanovišť. Navrhuji VS divise rozmístovat blíže k přednímu okraji fronty asi na vzdálenost 2 až 3 km. Přemísťovat je skoky po 4 až 6 km tak, aby velitel divise se svou skupinou mohl pozorovat nejdůležitější údobí boje. Tím bude vyřešen i požadavek velitele dělostřelectva o nutnosti pozorování bojiště pro řízení palby dělostřelectva a velitel divise bude řídit boj podle osobního pozorování boje na hlavním směru.

ZVS rozmísťovat od VS nejméně na vzdálenost 3 až 5 km. Přemísťovat je méně často, asi dvakrát denně. Přemísťováním nebránit postupu vojsk a nedopustit, aby přílišným vzdálením od VS došlo ke ztrátě spojení nebo ke ztížení plnění plánovaných úkolů uložených ZVS.

Konečně TVS rozmísťovat v prostoru divisních skladů a přemísťovat je zpravidla

jedenkrát denně. Při nedostatku pojitek nebo z jiných důležitých příčin počítat i s případným dočasným sloučením ZVS a TVS v jednom prostoru.

Lze se právem domnívat, že navrhovaný a v minulosti již občasné využívaný způsob velení ulehčí a zrychlí práci našich velitelů a štábů divisí. Praktická kontrola tohoto návrhu jistě ukáže řadu jeho předností, zejména co se týče úspory pojitek, zvýšení pohyblivosti VS a v zabezpečení nepřetržitosti velení důstojníky, jimž je poskytován i nezbytný odpočinek.

Při hodnocení tohoto příspěvku mohou někteří soudruzi namítnout, že nově navrhovaný způsob má podstatný nedostatek v tom, že VS bude značně zranitelnější než dosud. S touto námitkou lze do jisté míry souhlasit. Konečný závěr je však možno učinit až po srovnání s dosavadním systémem velení. Až dosud VPS zaujímají hlavní funkcionáři divise v podstatě stejný jako v nově navrhovaném systému, zde se kromě toho vyvádějí ještě další příslušníci štábu v počtu asi 8 až 10 důstojníků. Při tom všichni tito funkcionáři v nově navrhované variantě mají jako pracoviště obrněný transportér, který podstatně zvyšuje jejich ochranu proti účinkům všech zbraní, zbraní hromadného ničení vto. Dále je třeba uvážit, že tyto přepravní prostředky dovolují splnit požadavek nesetrvávat v VS dlouhou dobu na jednom místě. VS tedy bude přemísťováno poměrně často, nejméně tolikrát jako dosavadní VPS. Tím se pochopitelně podstatně zmenší možnosti nepřítele zjistit, kde je VS rozmístěno, a provést na ně úder zejména zbraněmi hromadného ničení, který vyžaduje zpravidla dlouhou přípravu. Kromě toho je třeba zdůraznit, že velení bude zabezpečeno i při případném zničení VS divise mnohem lépe než dosud, neboť ZVS bude obsazeno dostatečným počtem schopných funkcionářů. Další výhoda nového návrhu je zejména v tom, že ZVS bude mít možnost být plně informováno o situaci a o vydaných rozkazech, neboť bude odposlouchávat všechny rozkazy a zprávy odesílané po velitelské i dělostřelecké síti. Rovněž malý počet vozidel 4 až 5 obrněných transportérů a pojítka rozmístěná mimo prostor VS s využitím dálkového ovládání rádiových stanic umožňuje skryté rozmístit a snáze utajit VS před nepřítelem.

Proto se domnívám, že uváděná zranitelnost skupiny obsazující VS nesmí být důvodem k zamítnutí tohoto návrhu, který má daleko větší řadu rozhodujících předností.

Srovnání předností a nedostatků jednotlivých systémů velení v divisi je možno provést z připojeného náčrtu (příloha 1).

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „K některým problémům soudobé obrany“ (VM čís. 1/1958)

Generálmajor Josef Suchomel

Ve svém diskusním příspěvku chci se vyjádřit k některým myšlenkám uvedeného článku, hlavně k otázkám týkajícím se

- pojmu taktická hloubka obrany,
- protiatomového manévru,
- aktivity obrany vůbec, hlavně protiztečí malých jednotek.

Správně uvádí autor ve svém článku, že nezáleží na tom, jak budeme nazývat onu část pásma obrany, kterou brání první operační sled armády, nýbrž na tom, jaký tento pás terénu má úkol z celkového hlediska obranné operace armády. Jsem tedy pro to, aby název taktická hloubka obrany zůstal nezměněn, neboť je vžit a každý chápe jeho úlohu. Je třeba zdůraznit, že taktická hloubka obrany rozhoduje o úspěchu nebo neúspěchu obranné operace. Je-li tomu tak, musí se armáda soustředit maximem sil k obraně tohoto pásma terénu, při čemž není důležité, položí-li těžiště obrany na první nebo na druhé pásmo. Proto i manévry silami a prostředky musí být usměrněny k zničení nepřítele právě v prostoru taktické hloubky obrany. Z toho vyplývá, že armádní protiúder ke zničení nepřítele, který se vklíní do obranného systému armády, bude zpravidla veden do taktické hloubky obrany.

Protiúder, který by byl prováděn po průlomu taktické hloubky, kdy nepřítel vyšel, hlavně tankovými vojsky, do operačního prostoru, který nemůže být nasycen většinou sil armády, bude se zpravidla vymykat z působnosti armádních sil a stane se záležitostí fronty.

Pokud jde o název „hlavní pásmo obrany“, mám za to, že název, který jsme zavědli ve VA KG — první pásmo obrany, je plně odpovídající. Že pojem pásmo obrany nabývá významu čtyřúhelníkového prostoru, je, myslím, za nynějšího pojetí obrany správné, ovšem velitel armády v zájmu součinnosti svazků mezi sebou a v zájmu splnění svého zámyslu musí usměrnit svazky v tom, že stanoví prostory, na které z hlediska armády klade důraz k splnění svého úkolu. Nelze si dobře představit, aby se v prostoru např. 20 km krát 15 km pro svazek bránil svazky bez sladěné součinnosti, hlavně na stycích a bocích svých prostorů. Proto, myslím, velitel armády kromě

stanovení prostorů, na které klade důraz, stanoví ve svém rozkaze přední okraj obrany a prostory (čáru) umístění divisních záloh, taktickou hloubku obrany a výchozí čáry k provedení protiúderu druhým sledem a zálohami armády. Ostatní údaje důležité pro vedení obranné operace armády stanoví při organizaci součinnosti.

Otázka protiatomového manévru je autorem posuzována velmi správně. Domnívám se však, že není tak posuzována u vojsk a velitelů svazků. Je třeba, aby se nedílnou součástí aktivity obrany stala snaha vyhnout se hromadným úderům zbraní hromadného ničení, na druhé straně je třeba volit obrannou sestavu tak, aby se co nejvýhodněji uplatnily obranné i ochranné vlastnosti terénu. Nelze říci, že jen jedno řešení obrany na všech velitelských stupních je správné, avšak jedno z řešení se bude vždy jevit jako nejvýhodnější. Proto je možné provádět obsazení a organizaci obrany v různých variantách a ty pak podle zpráv a zámyslu nepřítele měnit — provádět protiatomový manévr. Vede to tedy na všech stupních k řešení obrany ve variantách. Bylo by ideální, kdyby bylo možno vždy oklamat nepřítele o nejvýhodnějším řešení obrany a vyprovokovat úder zbraní hromadného ničení na variantu, která nebude uskutečněna v okamžiku dělostřelecké, letecké a atomové přípravy.

Protiatomový manévr bude tedy nutno provádět na všech stupních, avšak musí být vždy koordinován starším náčelníkem, aby nevznikl nesoulad v pojetí obrany a vedení obranného boje a operace. Jiná je otázka, do jaké míry stačíme tento manévr připravit z hlediska času a ženijního budování. Je samozřejmé, že čím více je času, tím spíše je možno provádět tento manévr v různých obměnách.

K otázce protiztečí malých jednotek. Jsem téhož názoru jako autor. Zvláště za nynějšího pojetí provedení útočných operací „na směrech“, kdy mohou útočné klíny vytvářet průlomy na poměrně úzkých prostorech a do hloubky, je možné provádět protizteč i nejmenšími jednotkami (útvary) za příhodné situace. Zvláště bude-li zavedena nová motorisovaná střelecká divise, která má dostatečné množství tanků, může mít již velitel motorisovaného střeleckého

pluku vždy v záloze tanky, kterými provede při doplnění jich pěchotou a zálohami protizteče i s omezeným cílem. Jde však o to, že Američané organizují pentomické divise, do kterých přímo včleňují prostředky atomového napadení. To si vyžaduje opatření, aby mohl být proveden zásah nejen proti těmto prostředkům, ale i možnost reakce vlastními atomovými zbraněmi na situaci na frontě během několika minut po zjištění. Protože některé protizteče i protiúder mohou mít i v obranné operaci (boji) ráz střetného boje, bude včasné použití zbraní hromadného ničení mít rozhodující vliv na poměr sil a splnění úkolu.

Nakonec ještě poznámka týkající se výcviku našich jednotek v kombinaci palby a pohybu. Mám za to, že autor správně

kritikuje špatné chápání útoku, hlavně v malých jednotkách. Vždyť ani za palebným valem nebylo možno jít, aniž by velitelé malých jednotek (hlavně čet a rot) prováděli kombinaci palby s pohybem, neboť palebný val nemohl zasáhnout všechny palebné zdroje nepřítele, a v okamžiku, kdy byla palba přeložena na další palebnou čáru, objevovaly se odpory, které by pěchotu odtrhly od palebného valu. Rovněž tanky nemohou likvidovat vše, co brání pěchotě v postupu. Proto si pěchota musí svůj postup vynutit svými palebnými prostředky. Tuto zásadu si musí příslušní velitelé ujasnit a podle toho vycvičit vojska. Kdyby nebylo třeba pěchotních paleb, je nesprávné, aby se pěchota plahočila pěšky, nýbrž využila svých dopravních prostředků.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „K některým problémům soudobé obrany“ (VM čís. 1/1958)

Major Miroslav Nedvěď

Uvedený článek přináší velmi mnoho zajímavých a podnětných otázek soudobé obrany, které autor řeší zcela originálním způsobem. V tomto krátkém příspěvku se chci vyjádřit k některým problémům, které jsou v článku uvedeny.

1. Nejprve několik slov k pojmu „pásmo obrany“. Autor uvádí, že „v taktické hloubce obrany nám pojem obranného pásma vůbec zmizí a zůstanou jen čtyřúhelníkové prostorové pojmy pásem obrany jednotlivých svazků a útvarů“. Dále uvádí: „Sám si taktickou hloubku obrany — tedy pásmo terénu od předního okraje do hloubky kolem 30 km — představuji bez jakýchkoli obranných pásem, jako jediný systém obrany plně využívající terénu a organizovaný v souhlase se zámyslem obrany.“ Požadavek vybudovat obranu takovým způsobem, který nepříteli nedovolí dešifrovat její systém, je jistě oprávněný. Je však otázka, zda se nám někdy vůbec podaří celý obranný systém takovým způsobem vybudovat vzhledem k vysokým požadavkům na zemijní úpravy terénu. Autor je si toho vědom, když na jiném místě požaduje reálné zvážit dobu, která bude pro organizaci obrany k dispozici, a nepočítat s těmi „ideálními“ patnácti dny na budování obrany, avšak na druhé straně požaduje budovat obranu takovým způsobem, pro který by s největší pravděpodobností bylo i těch patnáct „ideálních“ dní málo. Myslím, že

v této otázce je autor v určitém protikladu, poněvadž uznává nutnost budování obrany během krátké doby a na druhé straně má takové požadavky, které předem tuto krátkost doby vylučují.

Budeme-li však dále uvažovat o navrhovaném systému vybudování taktické hloubky obrany, je otázka, jak budou vojska v takovéto obraně rozmístěna. Autor uvádí, že v taktické hloubce obrany plní svůj úkol „první operační sled armády“. Doposud tento pojem je chápán tak, že první operační sled tvoří svazky bránící první a druhé pásmo obrany, tj. divise v taktické hloubce obrany.

To tedy znamená, že bude třeba do určité míry vybudovat pro tyto divise nějaká pásma (hloubkově), za jejichž obranu bude odpovídat velitel každého svazku. Z toho vyplývá, že vzhledem k velení je třeba vytvářet mezi divisemi prvního operačního sledu nějaká pásma, mezi nimiž ovšem budou vybudována určitá příčná a mezilehlá postavení s cílem oklamat nepřítele o systému celé obrany.

Kromě toho autorův požadavek na vybudování taktické hloubky obrany tímto způsobem předpokládá, jak se zdá, soustředění úsilí obrany v taktické hloubce. Víme však, že se vzhledem k značným možnostem útočnicka použít velkého počtu zbraní hromadného ničení při průlomu taktické hloubky obrany jeví účelnější soustře-

dit někdy hlavní síly obránce — a tím i úsilí obrany v hloubce obranné sestavy. Proto je otázka, zda bude vždy účelné budovat taktickou hloubku obrany takovým způsobem, jak to požaduje autor.

Nyní ještě k otázce soustředění úsilí obrany. O tomto problému autor píše, že „není vůbec důležité, má-li armáda úsilí obrany na prvním nebo na druhém obrany anebo někde mezi nimi“. Doposud je pravidlem soustřeďovat úsilí na některém z jednotlivých pásem obrany. Je však otázka, jak je možno soustřeďit úsilí obrany mezi první a druhé pásmo, poněvadž tato pásma jsou bráněna divisemi prvního operačního sledu a mezilehlá a příčná postavení mezi těmito pásmy jsou zpravidla obsazena jen slabými silami, a to ještě dočasně. Hlavní úsilí se vyjadřuje soustředěním sil a prostředků v určitém prostoru, jehož udržení je pro vedení obranného boje nebo operace nejdůležitější. Tomu, jak se zdá, odporuje autorovo tvrzení o možném soustředění úsilí i mezi pásmy obrany.

2. Další otázkou často u nás v poslední době diskutovanou je vzdálenost mezi jednotlivými zákopy. Autor k tomu uvádí, že „otázka vzdálenosti jednotlivých zákopů (kolem 1000 m) je, myslím, dostatečně jasná. Je zdůvodněna jednak ochranou proti účinkům zbraní hromadného ničení, jednak je umožněna tím, že dnes klademe důraz nikoli na vzájemnou podporu pěchotními zbraněmi, ale zbraněmi protitankovými, jejichž dostřel nám dovoluje zákopy od sebe více vzdalovat“. Domnívám se, že v tomto směru jsme patrně předběhli dobu, poněvadž si uvědomujeme, že základem obrany je palba proti tankům, a proto že můžeme zvětšovat vzdálenosti mezi zákopy, ale na druhé straně víme, že soudobé protitankové prostředky střeleckých jednotek nedovolují vést účinnou palbu proti tankům nad 1,5 km, což je podle mého názoru základní předpoklad možného zvětšení vzdálenosti mezi zákopy. Protitankové zbraně se zpravidla umísťují na druhém zákopu, avšak jejich dostřel nezabezpečuje vést účinný boj s útočícími tanky nepřítele v potřebné vzdálenosti před prvním zákopem, budou-li vzdáleny 1000 m jeden od druhého. Tato skutečnost si vynutí vysunovat protitankové zbraně blíže k prvnímu zákopu, kde budou umístěny jednak mimo zákopový systém a proto velmi rychle zničeny nepřátelskou palbou, jednak jich bude i málo časově využito k vedení boje s útočícími tanky.

Dalším problémem je otázka velení jednotkám při těchto značných vzdálenostech jednotlivých zákopů od sebe. Diskutujeme o účelnosti vzdálenosti mezi jednotlivými

zákopy, ale zapomínáme, jak bude v takovém obranném velet veliteli praporu nebo velitel roty svým podřízeným jednotkám, poněvadž doposud nemáme taková pojiťka, která nám to mohou spolehlivě zabezpečit. Domnívám se, že v tomto směru jsme tyto otázky dost hluboce neuvažili, a požadujeme od vojsk, aby v praxi při výcviku tyto otázky procvičovali, aniž k tomu mají všechny nutné předpoklady. K tomu je nutno dále uvážit, zda tyto vzdálenosti mezi zákopy odpovídají rázu našeho terénu (nebo rázu střeoevropského válečnictví), poněvadž víme, že v našich podmínkách je značně členitý terén omezující viditelnost, a nelze tedy počítat s tím, že v takovém terénu bude možno zpravidla budovat zákopy ve větší vzdálenosti než 500 až 700 m od sebe, což je výhodnější vzdálenost jak pro velení jednotkám v obraně, tak pro účinnější využití protitankových zbraní.

3. Nyní několik poznámek k tomu, zda protitanková obrana patří nebo nepatří do prvků bojového zabezpečení. Autor uvádí, že tato otázka není tak důležitá, a počítá sám protitankovou obranu do prvků bojového zabezpečení. Jsem toho názoru, že by bylo účelné tuto otázku zásadně vyřešit, poněvadž běží o základní problém, který je ustanoven i v Polním řádu. Je tu totiž na jedné straně ta skutečnost, že základem každé obrany je boj proti tankům (což není nic nového, poněvadž tato zásada je obsažena již v nynějším Polním řádu), a přesto boj proti tankům počítáme zatím do prvků bojového zabezpečení, přestože vyřešení této otázky musí být rozhodující pro úspěšné řešení obrany.

Uvážíme-li, že protitanková obrana jako prvek bojového zabezpečení vojsk obsahuje organizaci průzkumu, pozorování a vyhlášení, systém protitankové palby dělostřelectva, použití protitankových prostředků, dělostřelectva, protitankových zátarasů, manévr dělostřeleckými protitankovými zálohami a pohyblivými odřady zatarasovacími, vidíme, že veškerá tato opatření musí být podrobně řešena vždy při každé organizaci obrany.

Při dosavadním chápání protitankové obrany se zpracovává plán, který obsahuje úkoly a způsob použití dělostřelectva, tanků, protitankových zátarasů, složení dělostřeleckých protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích, jejich úkoly a čary rozvinutí, úkoly a rozmístění protitankových rajónů apod. Při rozboru všech těchto údajů vidíme, že většina těchto otázek musí být řešena a zahrnuta do plánu obranné operace nebo grafického rozhodnutí velitele pro obranu, protože bez nich nelze v současné době úspěšně řešit ja-

koukoli obranu. Domnívám se, že zpracování plánů protitankové obrany jakožto dalšího dokumentu štábu (jejichž počet se snažíme nyní podstatně snížit) je možno zrušit. S tím souvisí i otázka zpracování bojového nařízení pro protitankovou obranu. Mám za to, že toto nařízení je rovněž zbytečný dokument, poněvadž všechny údaje, které má toto nařízení obsahovat, musí být

v bojovém rozkaze a každý velitel při svém rozhodování pro obranu je musí řešit. Všechny tyto okolnosti svědčí o tom, že bude účelné zrušit pojem protitankové obrany jako prvek bojového zabezpečení vojsk. Tím snížíme počet dokumentů, které musí štáby zpracovávat, a zjednodušíme činnost velitele i štábu při organizaci obrany.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Umísťování velitelských stanovišť“ (VM čís. 1/1958)

Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr

Autor ve svém článku správně poukazuje na nevýhody lesních masivů pro umísťování velitelských stanovišť a v celku správně hodnotí možnosti využití osad pro velitelská stanoviště. Dochází k závěru, že je nutno připustit kombinaci obou způsobů rozmísťování velitelských stanovišť (na příklad pomocné jednotky v lese a štáb v osadě apod.), což je jistě reálné. K článku mám několik připomínek, které podle mého názoru autorovy úvahy upřesní, a některé doplňky, které článek rozšíří.

Mám za to, že se autor při svých úvahách příliš omezil jen na zkušenosti z různých cvičení a neměl již takový zřetel na válečné podmínky. Jeho názor, že umístěním velitelských stanovišť do osad bude možno plně využít zařízení budov (sálů, místností, stolů, židlí, osvětlení apod.) i zařízení kulturních, jako kin, rozmnožovacích strojů, vodovodu, koupelen, prádelny apod., je příliš optimistický.

V poslední světové válce bylo málo osad, které měly alespoň zčásti uvedený komfort. Větší počet osad, kde bylo umístěno velitelské stanoviště, měl ráz docela jiný. V osadách zpravidla nezůstal „kámen na kameni“. Vodovodní zařízení bylo zničeno, z koupelen zbyly zpravidla jen rozbité vany, zdroje elektrické energie byly demolovány apod. Přesto však bylo osad využíváno, hlavně pro jejich sklepní místnosti, pro větší bezpečnost vzhledem k tomu, že osada pravděpodobně nebude opět napadena leteckými údery, a pro další výhody, které autor uvádí ve svém článku.

V soudobé válce vzhledem k používání zbraní hromadného ničení budou zvláště důležité osady ničené v daleko větším mě-

řítku než v druhé světové válce. Proto bude třeba vždy důkladně zvážit všechny výhody a nevýhody osady, než bude velitelské stanoviště umístěno v osadě. Sám jsem stejného názoru jako autor, že osad bude nutno i nadále plně využívat. Rozhodně poskytnou v kratší době po určitých ženijních úpravách větší ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení než lesní masivy nebo odkrytý terén.

Další připomínku mám k rozsahu ženijních prací pro velitelské stanoviště armády. Autorem uvedený počet krytů a dalších opatření na velitelském stanovišti armády v celku odpovídá. Počet denních výkonů 3644 dv na hlavní a 1245 dv na záložním velitelském stanovišti není v současné době reálný. Autor nebral v úvahu při stavbě jednotlivých objektů použití ženijní techniky. Na příklad pro vybudování lehkého úkrytu typu pro 6 až 10 osob (PCH) počítá autor 50 dv. Při použití buldozery D-271 na 2 až 3 hodiny se sníží norma budování úkrytu na 20 dv. Při stavbě z bloků za využití automobilního jeřábu K-32 na 4 hodiny se norma opět sníží o dalších 5 dv. Podobně je tomu i u ostatních objektů.

Myslím, že důvody, které autor uvádí pro ruční budování, nejsou zcela správné. Je třeba vyvíjet takové stroje, které nebudou potřebovat zvláštní úpravu příjezdových a objezdových cest, úpravu pracovišť apod. Buldozery nahradit stejně výkonnými tankozery nebo i kolovými buldozery s menší výkonností. Pro stroje volit dopravní prostředky jako pro vojska, např. zemní vrták na obrněném transportéru apod.

Upravená tabulka, kterou autor uvádí na str. 35, by mohla vypadat s využitím ženijní bojové techniky ve středně kopné půdě takto:

zemní práce. Proto se myšlenka využívat úkrytů různého druhu a typu v terénu, a to hlavně v menších nenápadných osadách, jak autor uvádí ve svém článku, jeví jako vel-

Objekt	VS				ZVS			
	Počet	dv	dvs		Počet	dv	dvs	
			D-271	KH-500			D-271	KH-500
Úkryt zesíleného typu pro 6 až 10 osob (PCH)	3	75	1,5					
Úkryt lehkého typu pro 6 až 10 osob (PCH)	23	460	12		8	160	4	
Pohotovostní úkryt pro 3 až 5 osob	12	70	0,6		5	30	0,3	
Nakrytý zákop 1,8 m s oblož. stěnami – bm	200	165		0,3	80	72		0,1
Zákop 1,5 m – bm	1000	30		1,2	500	15		0,6
Okop pro auta	40	160	8		15	60	3	
Okop pro tanky	6	30	1,5		2	10	0,5	
Hygienická zařízení		20				8		
Celkem		1010	23,6	1,5		355	7,8	0,7

Bude-li použito na zřizování stavebních jam pro úkryty místo ženijních strojů trhavin, je nutno počítat na jednu jámu zhruba 50 kg trhavin a 2 dv. Pro jámu pohotovostních úkrytů asi 20 kg trhavin a pro okopy aut a tanků 50 až 70 kg trhavin. Celkem na hlavní velitelské stanoviště zhruba 4 t trhavin a na záložní 1,5 t trhavin.

Uvedený počet denních výkonů na hlavním i záložním velitelském stanovišti armády reprezentuje práci ženijního opevnovacího praporu armády, který velitelská stanoviště armády buduje, na šest dní. Ženijní technika opevnovacího praporu je schopna zabezpečit splnění úkolu ve stejné době. Při použití trhavin je nutno ženijní opevnovací prapor zesílit trhavinami.

Tím však problém není vyřešen. Šest dní je poměrně dlouhá doba i v obraně. Proto bude nutno rozsah prací i v obraně snížit využitím terénu, menším počtem objektů apod. O této otázce se ještě zmíním v další části svého diskusního příspěvku.

V útočné operaci je pak třeba hledat nové způsoby ženijního zabezpečení velení. Rozhodně nebude čas, při častém přemisťování velitelských stanovišť, na rozsáhlé

mi užitečná. Další řešení je nutno hledat v snižování počtu příslušníků štábu a ve vybavení štábu takovými dopravními prostředky, které svou konstrukcí poskytují alespoň částečnou ochranu před účinky zbraní hromadného ničení i v odkrytém terénu. Mám na mysli na příklad nově navrhované obrněné transportéry, které budou vnějším vzhledem stejné jak pro dopravu družstev a čet, tak i pro velitelská stanoviště. U divisí a pluků pak bude nutno počítat se zvláštní organickou jednotkou velitelského stanoviště, vybavenou stroji a trhavinami pro nejnutnější úpravu terénu velitelského stanoviště. V hojně míře je třeba přejít na používání trhavin při zřizování stavebních jam pro úkryty a jednotlivých okopů pro vozidla. Budovat tímto způsobem kolektivní okopy nejméně vždy pro tři vozidla, čímž se nesníží ochrana proti účinkům zbraní hromadného ničení, ale sníží se potřeba trhavin, po případě strojů a denních výkonů.

Hlavní úkoly ženijního zabezpečení velení v soudobé útočné operaci vidím:

— V ženijním průzkumu terénu pro rozmístění velitelských stanovišť. Najít takto-

vý terén, který umožňuje snadný příjezd a výjezd (dostatek cest nebo únosná půda), který poskytuje již sám o sobě alespoň minimální ochranu před účinky atomových zbraní (nerovnost terénu, zářezy, strže, úvozy, silniční a železniční náspy, vyschlá koryta úzkých řek, sklepní místnosti v budovách apod.), který má výhodné přirozené maskovací vlastnosti (osady, vinice, sady, křoviny, menší lesní parcely apod.) a který vyhovuje současným podmínkám pro vedení v boji. Je jasné, že průzkum prostoru nesmí trvat dlouho, jak správně autor zdůrazňuje ve svém článku. Na druhé straně je však třeba průzkum nepodceňovat, nýbrž naopak věnovat mu zvláštní pozornost, a to již před zahájením útočné operace.

— V prověrce terénu na miny, různé nástrahy, zamoření radioaktivními látkami apod. Podle potřeby pak rychlé odminování, odstranění nástrah a deaktivace terénu.

— V úpravě cest, po případě pomocných cest pro snadný příjezd do určeného prostoru a výjezd z něho.

— V maskování prostoru rozmístění velitelského stanoviště s důrazem na radiolokační průzkum nepřítele.

— V nejnutnějších zemních pracích pro rozmístění vozidel velitelského stanoviště za použití trhavín a strojů. Tento úkol však nevidět jako hlavní, nýbrž jen jako doplňující předcházející opatření. Uvědomit si, že na splnění tohoto úkolu bude jen několik hodin času a podle toho plánovat rozsah prací.

— V přípravě klamného velitelského stanoviště v pravděpodobném, reálném prostoru. Pro tento úkol bude třeba organizovat na stupni armády speciální maskovací jednotku. Je to úkol stálý, bude plněn ve všech fázích operace, a proto bude podle mého názoru velmi výhodné již v míru organizovat a cvičit tyto zvláštní jednotky. Mohly by to být jednotky např. čtyř, které by byly součástí větších jednotek, např. praporů určených speciálně pro různé klamné práce v armádní operaci. Navrhované jednotky zatím neexistují, ale domnívám se, že by bylo třeba vážně uvažovat o jejich postavení.

Autor článku neřeší umísťování velitelských stanovišť vzhledem k sestavě vojsk. Omezil se jen na hodnocení terénu. Mám za to, že sestava vojsk bude mít velmi důležitou úlohu pro umísťování velitelských stanovišť.

V útočné operaci při přesunech je třeba vidět velitelská stanoviště v čele nebo na zadu proudů, zpravidla druhořadových útvarů u divísi nebo záloh u armády. Ne tedy uprostřed těchto proudů. Etablování velitelských stanovišť během operace pro-

vádět samostatně mimo prostory soustředění, vyčkávací prostory útvarů a svazků. Tím budou velitelská stanoviště v menším nebezpečí napadení nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení. Nebudou však nikterak izolovaná, protože prostor zhruba do 30 km od čáry dotyku bude plně nasycen útvary a svazky prvního i druhého sledu, druhý vojsk a týlem. Z hlediska ochrany proti výsádkům budou velitelská stanoviště začleněna do plánované ochrany útvarů a svazků. Ve výchozím položení k útoku umísťovat velitelská stanoviště v zákopovém systému obdobně jako v obraně.

V obranné operaci je nutno umísťovat velitelská stanoviště do ohniskového a zákopového systému obrany. To má několik výhod. Ztíží se možnost prozrazení velitelských stanovišť, protože se úprava terénu nesmí v podstatě lišit od ostatních obranných zařízení. K budování těchto stanovišť je možno plně využít připravované zákopové sítě jednotlivých postavení, přiček a spojujících zákopů. Nasazení pracovních sil a strojů bude rovněž provedeno v rámci uvedených opatření. Tím se sníží ztrátové časy při přesunech ženijní bojové techniky a částečně i potřeba sil na vybudování velitelských stanovišť. Je však třeba upravit rozmístění jednotlivých objektů velitelských stanovišť tak, aby měly stejný ráz jako ostatní práce v rotních rajónech obrany. Na příklad budovat úkryty na velitelských stanovištích stejným postupem jako odpočinkové úkryty pro čtyř a roty, zapouštět do země obrněné transportéry štábu jako obrněné transportéry družstev, pro ochranu velitelských stanovišť klást minová pole v souladu s plánem zátarasů apod.

Velitelská stanoviště bude výhodné umísťovat mezi prostory rotních a praporních rajónů obrany. K účelnému utajení velitelských stanovišť mám za to, že by se na příklad velitelské stanoviště divise mělo přiblížit svým vzhledem k budovanému rotnímu rajónu obrany a velitelské stanoviště armády k prapornímu rajónu obrany. To bude vyžadovat provádění některých klamných prací v prostorech velitelských stanovišť. Bude třeba nakrývat zákopy i v neobsazených zákopech velitelského stanoviště, budovat střelecké stupně, střelecká stanoviště, okopy pro praporní dělostřelectvo, bojové výdejny apod. Přitom maximálně používat klamných staveb a opatření.

Velitelské stanoviště armády by se pak mohlo skládat, podle vpředu uvedeného příkladu, ze 40 okopů pro obrněné transportéry, v kterých by zároveň pracoval štáb armády, měly by ráz okopů pro transportéry družstev, ze 3 úkrytů zesíleného typu, které by byly budovány obdobně jako od-

počinkové úkryty rot, a z 12 pohotovostních úkrytů v přední stěně zákopů. Tanky by bylo nutno rozmístit obdobně jako v rotních protitankových opěrných bodech. Život v zákopech by bylo třeba maskovat alespoň jednou pěší četou, která by zároveň zvýšila ochranu velitelského stanoviště armády. Celkový rozsah prací za pomoci ženíjní bojové techniky by se pak snížil asi o 500 dv na hlavním a o 180 dv na záložním velitelském stanovišti. Tento úkol by mohl splnit ženijní opevňovací prapor armády a jedna pěší četa čítající v to uvedená klamná opatření za tři dny.

Při volbě terénu pro umístění velitelských stanovišť v obraně platí stejné zásady jako za útoku, jak je rozebral major Vlček ve svém článku. Myslím však, že

v obraně bude pro umístování velitelských stanovišť více využíváno vhodného terénu mimo osady a velké lesní masivy. Velitelská stanoviště v obraně je možno umístit do takových osad, které již byly nepřitelem ničeny v předcházejících bojích a mají dobré sklepní místnosti.

V závěru chci zdůraznit, že je třeba vítat článek majora Vlčka proto, že velmi jasně ukazuje na nedostatky dosavadní praxe umístování velitelských stanovišť a navrhuje více využívat osad k umístování těchto stanovišť. Svým diskusním příspěvkem jsem chtěl vyjádřit svůj názor k některým otázkám v článku a doplnit článek umístováním velitelských stanovišť vzhledem na bojovou sestavu.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Zásady rozmístění a použití nových protiletadlových prostředků, hlavně protiletadlových raket a protiletadlových řízených střel v průběhu útočné a obranné operace“ (VM čís. 1/1958)

Major Ladislav Soldát, major Milan Vojta, podplukovník Josef Příhoda

Článek kapitána Bohuslava Minaříka je dobrým podnětem k diskusi o zásadních problémech použití uvedených nových prostředků v protivzdušné obraně vojsk, neboť, jak autor uvádí, „dosavadní hlavní prostředky protivzdušné obrany vojsk — stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo — nejsou vždy s to čelit s plným úspěchem především moderním prostředkům vzdušného napadení, pohybujícím se zpravidla (?) ve stratosférických výškách rychlostí, jež několikanásobně (?) převyšuje rychlost zvuku“.

V dalších úvahách rozebírá autor možnosti protiletadlových raketometů a protiletadlových řízených střel podle takticko-technických dat, které si autor zřejmě sám směřně určil.

Co se týká protiletadlových raketometů, takticko-technická data autorem uvedená, a to hlavně účinný výškový dostřel 16 km, neodpovídají ani směřně, ani perspektivně možnostem protiletadlových raketometů. Uvedeným takticko-technickým údajům — ráží 100 mm a rychlosti rakety po dohoření paliva 700 m/s — by odpovídal účinný výškový dostřel jen asi 6000 až maximálně 8000 m. Přitom střední rychlost rakety do této výšky by činila jen asi 350 m/s, protože v prvních okamžicích svého letu raketa letí poměrně velmi pomalu. To má ovšem vliv

na dobu letu rakety a ta zase na hodnoty jak úhlových nadběhů — řádově desítky stupňů, tak lineárního nadběhu — až několik kilometrů.

Uvedené okolnosti a další mají u raketometů vliv na neúměrně velký rozptyl raket, takže by ani autorem uvedený počet raketnic — 8 — a rychlost střelby — 400 výstřelů za minutu — tento velký rozptyl nekompensoval.

Tyto okolnosti byly přezkoušeny a na základě těchto zkušeností se nikde s použitím protiletadlového raketometu větší ráže v protivzdušné obraně nepočítá. Uvažuje-li se použití protiletadlových raketometů, jde snad o protiletadlové raketometry malé ráže, spolu s raketami konstruované podle zvláštních předpokladů a sloužící k odražení útoků nepřátelských prostředků vzdušného napadení v malých výškách.

Z těchto důvodů nelze tedy v protiletadlových raketometech větší ráže vidět novou vysoce účinnou zbraň k protivzdušné obraně vojsk, nýbrž zbraň nedosahující ani kvality nynějšího protiletadlového dělostřelectva.

Také tedy veškeré další autorovy úvahy o organizaci a organizačním začlenění protiletadlových raketometů autorem uvedené ráže a o zásadách jejich možného použití jsou jen scholastické, a ačkoli by daly další

vhodné podněty k diskusi, není třeba se jimi dále zabývat.

Dále naznačuje autor ve svém článku způsoby použití protiletadlových řízených střel v protivzdušné obraně vojsk.

S autorem lze souhlasit v tom, že se protiletadlové dělostřelectvo pro boj s nepřátelskými prostředky vzdušného nadení ve velkých a stratosférických výškách stává vzhledem k složitým konstrukcím, velké váze a malé mobilnosti těžkopádným a z hlediska efektivnosti využití k protivzdušné obraně vojsk neekonomickým.

Je třeba uvažovat o nahrazení protiletadlového dělostřelectva pro boj v uvedených výškách novými výkonnějšími prostředky protivzdušné obrany, což jsou protiletadlové řízené střely.

Protiletadlové řízené střely je možno podle jejich dosahů rozdělit asi do těchto skupin:

- protiletadlové řízené střely malého dosahu;
- protiletadlové řízené střely středního dosahu;
- protiletadlové řízené střely velkého dosahu;
- protiletadlové řízené střely působící v malých a středních výškách, jejichž podlaha je minimální.

Pro protivzdušnou obranu vojsk lze u protiletadlových řízených střel brát v úvahu způsoby navádění po paprsku a povelovým způsobem.

V konečné fázi přiblížení k vzdušnému cíli kombinují se uvedené způsoby navádění s vlastním samonavedením protiletadlových řízených střel, a to

- aktivním samonavedením,
- poloaktivním samonavedením,
- pasivním samonavedením.

Protiletadlovou řízenou střelu lze řídit během letu až po dosažení vhodných letových vlastností.

Autor ve svém článku uvažuje jen o protiletadlových řízených střelách naváděných po paprsku, a proto dochází k závěru nevýhodnosti použití protiletadlových řízených střel k protivzdušné obraně prvních sledů vševojskové armády.

Protože u protiletadlových řízených střel lze použít povelového systému navádění kombinovaného v závěrečné fázi s některým druhem vlastního samonavedení, je možno protiletadlových řízených střel využít i k protivzdušné obraně prvních sledů vševojskové armády, a to jak v útočné, tak zejména v obranné operaci.

Protože se podlaha protiletadlových řízených střel v současné době pohybuje ve výšce 4000 až 6000 m, je nutné zejména první sledy, pochodové proudy a malé ob-

jekty dále bránit malorázňím protiletadlovým dělostřelectvem majícím alespoň částečný výškový překryt podlahy protiletadlových řízených střel.

Dále uvažuje autor o použití protiletadlových řízených střel k obraně přímo bodových objektů. To je naprostě nepochopitelná úloha protiletadlových řízených střel vzhledem k jejich takticko-technickým vlastnostem, neboť podlaha protiletadlových řízených střel je nejméně 4000 m (autor uvádí 8000 až 10 000 m), dálkový dosah směrně kolem 30 km.

Vzhledem k možné taktice úderů nepřátelských prostředků vzdušného napadení na malé a bodové objekty a se srovnáním plochy těchto malých a bodových objektů s plochou okruhu účinné působnosti protiletadlových řízených střel je použití protiletadlových řízených střel ke speciální obraně těchto objektů při nejmenším neekonomické.

Autorem uvedený způsob postupného zasazení prostředků protivzdušné obrany, tj. stíhacího letectva ve vzdálenosti 50 až 100 km před bráněným objektem, protiletadlových řízených střel 30 až 55 km před bráněným objektem a u samého objektu středorázňím protiletadlovým dělostřelectvem byl snad možný v době, kdy protiletadlové řízené střely byly naváděny po paprsku, a to ještě při protivzdušné obraně objektů v hloubce bojové sestavy armády, frontu nebo při protivzdušné obraně objektů státu.

Vzhledem k tomu, že lze reálně předpokládat použití protiletadlových řízených střel s povelovým způsobem navádění i pro protivzdušnou obranu prvních sledů vševojskové armády, kdy bráněné objekty jsou mnohem blíže přednímu okraji, než uvažuje autor, není možno součinnost mezi prostředky protivzdušné obrany vojsk řešit paušálně, nýbrž je třeba ji organisovat z hlediska

- času,
- horizontálního prostoru,
- vertikálního prostoru,
- jiných zvláštních podmínek.

Nejúčelnějším základním organizačním a takticko-střeleckým prvkem u protiletadlových řízených střel se jeví základna.

Název baterie protiletadlových řízených střel pro tuto základnu nevyhovuje z těchto důvodů:

— Složení základny protiletadlových řízených střel přesahuje rámec roty — baterie obvyklých u jiných druhů vojsk.

— Okruh účinné působnosti protiletadlových řízených střel už u malého dosahu činí minimálně 1250 km².

— Základnu je nutno bránit nejméně hodnotou baterie malorážního protiletadlového dělostřelectva, kterou nutno organicky začlenit do počtu základny protiletadlových řízených střel.

— Vzhledem k vzdálenostem v bojové sestavě mezi základnami protiletadlových řízených střel musí být také základna schopna plnit týlové úkoly samostatně, což daleko přesahuje rámec roty — baterie.

— Vojenskovědecký a takticko-operační profil funkcionářů základny protiletadlových řízených střel daleko přesahuje běžný profil funkcionářů roty — baterie.

Ze čtyř až šesti základen protiletadlových řízených střel je účelné tvořit brigádu protiletadlových řízených střel. Vytvořit brigádu je nutné z těchto důvodů:

— velikost a důležitost chráněných objektů protiletadlovými řízenými střelami;

— neúčelnost plnění samostatného úkolu jedinou základnou protiletadlových řízených střel;

— provádění operačně taktického manévru protiletadlovými řízenými střelami.

Přitom brigáda je nejnižší možný svazek, který je schopen materiálně zabezpečit činnost základen protiletadlových řízených střel a také tuto činnost operativně řídit.

Protože by bylo nutné vševojskové armádě jak v útočné, tak i v obranné operaci, tak i v prostoru soustředění přidělovat stále jako posilový prostředek brigádu protiletadlových řízených střel malého dosahu, jeví se účelné tuto brigádu protiletadlových řízených střel organicky včlenit do vševojskové armády.

Obdobně by byly organizovány svazky ostatních druhů protiletadlových řízených střel i malého dosahu v rámci zálohy hlavního velitelství.

Z těchto důvodů nelze souhlasit s organizací protiletadlových řízených střel uváděnou autorem.

Kromě toho se autor dopouští ještě několika nelogických nepřesností.

Uvádí, že bude vhodné, aby se prostory působnosti základen protiletadlových řízených střel vzájemně překrývaly aspoň jednou třetinou poloměru účinné působnosti.

Pak tedy základny protiletadlových řízených střel budou od sebe vzdáleny 50 km vzhledem k uváděnému dálkovému dosahu 30 km, a nikoli 30 km, protože tato vzdálenost odpovídá vzájemnému překrytí celou hodnotou poloměru účinné působnosti. A hodnota tohoto překrytí by zase neřešila homogenost autorem uváděného palebného pásu z protiletadlových řízených střel, co se týká pravděpodobnosti zásahu. Mimo to minimální vzdálenosti nelze stanovit bez konkrétních znalostí alespoň

— způsobu navádění protiletadlových řízených střel;

— možného počtu současně naváděných protiletadlových řízených střel, po případě minimálních časových odstupů při odpalování;

— počtu odpalovacích zařízení v základně protiletadlových řízených střel;

— odolnosti proti rušení v navádění.

Také vzorec pro výpočet potřebného počtu výstřelů protiletadlových řízených střel k dosažení zničení cíle není správně uveden a chybí vysvětlení znaků v tomto vzorci. Správně měl být uveden

$$P_n = 1 - (1 - P_1)^s$$

tedy

$$s = \frac{\log(1 - P_n)}{\log(1 - P_1)},$$

kde

s je počet vypálených protiletadlových řízených střel při P_1 , tj. pravděpodobnost zásahu jednou protiletadlovou řízenou střelou (0,6).

P_n tj. požadovaná hodnota pravděpodobnosti sestřelu cíle, tedy nejméně 0,9.

Také autorova úvaha o vybavení protiletadlové řízené střely atomovou hlavicí proti mezikontinentálním balistickým raketám je třeba brát s velkou rezervou, neboť tento typ protiletadlových řízených střel není schopen problém boje s mezikontinentálními balistickými raketami vyřešit. Důvody pro to vyplývají z pouhým srovnáním na příklad rychlosti mezikontinentální balistické rakety — M 11 až M 23 podle dostřelu uvažované mezikontinentální balistické rakety a rychlosti autorem uvažované protiletadlové řízené střely M 2,2 až M 2,4 anebo uvažovanou minimální výškou výbuchu, tj. 80 km (viz inženýr plukovník K. Slavinskij, K otázkám boje s balistickými raketami — Sborník vojenskovědecké správy čís. 7/1957). To znamená, že aktivní boj s mezikontinentálními balistickými raketami musí vést speciální a k tomu účelu zvlášť konstruované obranné rakety o výškových dostupech hodné přes 80 km a odpovídající rychlosti několikanásobně převyšující autorem uvažovanou rychlost protiletadlové řízené střely.

Autor ve svém článku celkově uvažuje o protiletadlových řízených střelách jako o samostatném prostředku protivzdušné obrany.

Vzhledem k tomu, že jde o pozemní prostředek protivzdušné obrany, který k zachycení vzdušného cíle, celkově vzdušné situace, získání prvků střelby používá stejných prostředků jako protiletadlové dělostřelectvo, jeví se účelné sloučení pozem-

ních prostředků protivzdušné obrany vojsk, tj. protiletadlového dělostřelectva a protiletadlových řízených střel, pod jednotné velení. To podtrhuje i okolnost obdobného režimu práce na velitelských stanovištích i nutnost komplexního řešení protivzdušné obrany vojsk pozemními prostředky protivzdušné obrany.

Rozdělení těchto pozemních prostředků protivzdušné obrany by potom vyžadovalo těžkopádnou a ne vždy možnou organizaci součinnosti mezi těmito oběma prostředky.

Bylo vhodné, že se autor ve svém člán-

ku dotkl aktuálního problému a snažil se ho řešit a tak dal podnět k diskusi. Bylo by bývalo ještě výhodné, kdyby autor na konci své práce byl uvedl prameny, z kterých čerpal.

P r a m e n y :

Sborník vojenskovědecké správy čís. 7/1957;

Sborník materiálů voj. věd. konference MNO-VL a PVOS 1957;

Voj. věd. konference VTA AZ 1957 — Sborník čís. 3/1957.